

TATUTA ÇİFTLİKLERİNİ ZİYARET EDEN TURİSTLERİN ÇEVİRİMİÇİ YORUMLARININ İNCELENMESİ

Özcan ÖZDEMİR¹

Suat AKYÜREK²

Doğan KUTUKIZ³

ÖZET

Turizm sektörünün dünya genelinde hızlı bir şekilde gelişmesinden dolayı insanlar boş zamanlarını değerlendirmek için farklı destinasyonlar görme ve yeni coğrafyalar tanıma eğilimine girmişlerdir. Yoğun iş temposundan ve gürültülü şehir hayatından uzaklaşmak isteyen bireyler sadece deniz kum ve güneş turizmi ile sınırlı kalmamakta, aynı zamanda alternatif turizm olanaklarını da değerlendirmektedirler. Deniz-kum-güneş turizmine alternatif olarak geliştirilen ve turizmi tüm yıla yaymak üzere turizm potansiyelini güçlendirmeyi amaçlayan kırsal turizm, sadece Türkiye’de değil aynı zamanda birçok ülkede etkisini ve gelişimini sürdürmektedir. Kırsal kalkınma ve kırsal turizm çerçevesi içerisinde turizmi alternatif alanlara yayabilmek adına TATUTA (Ekolojik Çiftliklerde Tarım Turizmi ve Gönüllü Bilgi, Tecrübe Takası) projeleri uygulanmakta, hem kırsal turizmin gelişimine hem de yerel halkın turizmden faydalanmasına olanak sağlanmaktadır. Çiftlik tarımı kapsamında kırsal alanlarla ilgilenmeyi, hayatını çiftçilikle sürdüren ailelere destek olmayı amaçlayan program çerçevesinde turizm sektörü mevsimsel olmaktan çıkarak, hem turistlere farklı tatil seçenekleri sunmak hem de turizm sektöründe istihdam edilenlere sürekli iş imkanı sağlamak amacıyla geniş alanlara yayılmaktadır. Nitekim TATUTA çiftliklerini ziyaret eden turistlere daha iyi hizmet sunulabilmesi için ziyaretçilerin memnun olduğu ya da memnun olmadığı durumların tespit edilerek, işletmelerin faaliyetlerini daha iyi gerçekleştirmesi mümkün kılınmalıdır. Bu bağlamda çalışmanın amacı, TATUTA çiftliklerini ziyaret eden veya çiftliklerde konaklayan turistlerin çevrimiçi olumlu ve olumsuz yorumlarını inceleyerek, TATUTA projesi kapsamında faaliyetlerini sürdürmekte olan çiftlik sahiplerine ve yöneticilerine öneriler sunmaktır. Çalışma kapsamında Türkiye’de mevcut 91 adet TATUTA

Geliş Submitted 10.10.2018

Kabul Accepted 02.12.2018

¹ Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Yeşilova İsmail Akın MYO, Seyahat-Turizm ve Eğlence Hizmetleri Bölümü, Burdur
ORCID: 0000-0002-4968-9887

² Gümüşhane Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu, Otel Lokanta ve İkram Hizmetleri Bölümü, Gümüşhane
ORCID: 0000-0002-8552-5695

³ Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Seyahat İşletmeciliği Bölümü, Muğla ORCID: 0000-0002-8363-2681

çiftlik evi araştırmanın evrenini oluştururken, “Tripadvisor.com” internet sitesinde, hakkında yorum yapılan 13 çiftlik evi araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Ulaşılabilen 11 TATUTA çiftlik evi işletmesi için yapılan ziyaretçi yorumlarının %85,9’u “olumlu”, %14,1’i ise “olumsuz” yorumlardan oluşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Turizm, Kırsal Turizm, TATUTA, e-Yorum*

JEL Kodu: Z32

EXAMINING OF THE ONLINE COMMENTS OF THE TOURISTS WHO VISITING TATUTA FARMS

ABSTRACT

Because rapidly development of tourism sector around the worldwide, people tend to see different destinations and recognize new places in order to evaluate their leisure time. The people who wish to get off busy workplace and noisy city life, not only restricted themselves to the places such as; sea, sand and sun, but they are also able to evaluate alternative tourism opportunities. Rural tourism which is aim to strengthening the tourism potential for spreading the whole year, not only in Turkey but also maintaining its influence and development in many countries as an alternative to “3S” tourism. Thanks to rural development and rural tourism, TATUTA (Agricultural Tourism and Voluntary Information and Experience Tasting) projects are implemented in order to spread tourism to different areas both enables to development of rural tourism and local people’s gain income from tourism. Within the scope of agricultural tourism, which aims to support rural families as a part of farm agriculture and maintain continuity of their lives with farming, the tourism sector is spreading over a wide area both offer a different holiday options to tourists and to provide ensure continuity of employment opportunities in the tourism sector. In fact, in order to provide better service to the tourists visiting TATUTA farms, it should be made possible to perform an activity by determining of visitors are satisfied or not satisfied. In this context, the purpose of study by examining the positive and negative comments of tourists who visiting or staying at TATUTA farms, in the context of TATUTA project, offers suggestions to TATUTA hosts and managers who maintaining their activities. Within the framework, while 91 available TATUTA farm houses in Turkey are creating the universe of the research, 13 of them are being composed of the sample of study which is commented on "Tripadvisor.com".

From the visitor comments are being reached for 11 TATUTA farms determined as a 85.9% of visitors' are positive, 14.1% of visitors are negative.

Keywords: *Tourism, Rural Tourism, TATUTA, e-Comment*

JEL Code: Z32

GİRİŞ

İnsanların değişik yerler görmek, farklı alanlarda tatillerini geçirmek, yorucu şehir hayatından bir nebze de olsa uzaklaşmak istemeleri nedeniyle kitle turizmine ek olarak alternatif turizm hızla gelişmektedir (Aydın, 2012: 40). Alternatif turizm çeşitlerinden birisi olan kırsal turizm; dağ-doğa, kırsal yaşam, kültürel değerler ve diğer turizm çeşitleri ile benzer özellikler taşıyan turizm çeşidi olarak tanımlanmaktadır (Aytüre, 2013: 8). Kırsal turizm, kalkınma aracı olarak çiftlik turizmi ve tarım turizmi ile benzer özellikler göstermektedir. Yerel halkın da turizmden faydalanmasını sağlamanın yanı sıra, özellikle çiftçilikle ilgilenen yerel halka ekonomik açıdan faydalar sunmaktadır (Civelek vd., 2014: 16). Kentlerde ikamet eden insanlar da zamanla tatil seçeneklerini deniz-kum-güneş turizminden ziyade kırsal alanlara yönelik olarak belirlemeye başlamışlardır (Soykan, 2003: 2). Kırsal turizm ayrıca doğa ile iç içe olmak, doğal ortamlarda bulunmak, yerel kültürle bütünleşmek için farklı bir turizm potansiyeli sunmaktadır (Suni ve Komppula, 2014: 4). Söz konusu kırsal turizm kavramının ortaya çıkmasında etkili olan etkenleri aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür (Soykan, 1999: 69):

- ✓ Kent hayatının giderek kalabalıklaşması, trafik sorunlarının ve iş stresinin insanları doğaya itmesi,
- ✓ Kentlerden kırsala doğru gerek geri dönmek istenmesi gerekse de tatil anlayışlarının değişiklik göstermesi,
- ✓ Deniz-kum-güneş turizminin eskisi kadar cazip gelmemesi ve özellikle denizlerde artan kirlilik oranlarının her geçen gün artması, kıyı kesimlerinin de gereğinden fazla oranda betonarme yapılarla dolması sonucu tabiatın doğallığını kaybetmesi,
- ✓ Önceki zamanlar ele alındığında, şehirlere göçün kırdan kente oluşu, insanlarda yine kıra geri dönüşü cazip karşılayan, kıra özlem duyulan bir hal alması,

- ✓ Ekonomik açıdan değerlendirildiğinde kırsal turizmin kitle turizmine ve paket turlara nazaran daha cazip fiyatlar sunması,
- ✓ Kırsal kesimlerin şehre göre kıyaslandığında hala doğallıklarını korumaları, kişilerin ilgilerini üzerinde toplaması vb. nedenler kırsal turizme olan ilgiyi canlı tutmaktadır.

Kırsal turizm kavramının devamlılığın sağlanmasında ve sürdürülebilir planlı bir kalkınma stratejisi belirlenmesinde temel amaç (Gülçubuk ve Karabıyık, 2002: 473; Çeken vd., 2007b: 5):

- ✓ Bölgenin tarihi dokusuna zarar vermeden, var olan değerleri en iyi biçimde korumak, devamlılığını sağlamak ve geliştirmeye çalışmak,
- ✓ Kırsal alanlara yönelik olarak gerek turistlere doğal çevrenin ve tabiatın güzelliklerini yansıtmak adına gerekse de tarımın varlığını sürdürüebilmek adına yenilikler sunmak,
- ✓ Kırdan kente göçü azaltmak için kırsal nüfusun yerelde kalmasını sağlamak,
- ✓ Kırsal alanlardaki eksiklikleri tamamlamak (su, konaklama, yol, gezilecek güzergah rotaları, umumi ihtiyaçların giderilebileceği yerel dükkanlar vb.),
- ✓ Bölgedeki potansiyel iş gücünü açığa çıkarmak ve kişilerin işsizlik sorunlarına çözümler üretmek.

Kırsal turizmin alternatif turizm çeşitleriyle bütünleşerek yıl boyu sürdürülebilir turizm potansiyelini güçlendirmesi, farklı destinasyonlarda turizm arzının açığa çıkarılmasını kolaylaştırmasının yanı sıra birçok önemli özelliği bulunmaktadır (Çeken vd., 2007a: 8-9):

- ✓ Kırsal turizm yerel bölgelerdeki iş imkanını artırarak kırdan kente göçü azaltmanın yanında, yörede yaşayanlara alternatif olanaklar sunmaktadır.
- ✓ Turizmin yörede gelişmesine ek olarak, yerel halkın tarımla daha çok uğraşmasına, toprağın verimliliğinin artmasına kolaylıklar sağlamaktadır. Bu sayede turist-yerel halk etkileşimi gelişmekte ve doğal ürünler ve tabiat sayesinde hem yerel halk kazanç elde etmekte hem de turistler doğayla ve doğallıkla iç içe olabilmektedirler.
- ✓ Asıl geçim kaynakları tarım olan yerel halk zamanla yeterli kazanç elde edemeyince kentlere göç etmektedirler. Alternatif turizm ve ekolojik turizm kapsamında köyden

kenti engellemeyi amaçlayan kırsal turizm sayesinde, yerel halk kendisini bu alana ait hissetmekte, bu sayede yoksulluğun ve göçün de önüne geçilmiş olmaktadır.

- ✓ Kültür ve arkeolojik değerlerimizin yanı sıra, kırsal turizm içerisinde yer alan el işleri, kırsal alanlarda oluşturulan köy müzeleri, yerel halk tarafından turistlere sunulan kültür değerleri de kırsal turizmde çekicilik unsuru oluşturmaktadır.
- ✓ Kırsal turizm yöreye ait unutulmaya yüz tutmuş eserleri ve değerleri basın-yayın organları ile tanıtmaya çalışmaktadır.
- ✓ Kırsal alanlarda fazla konaklama tesislerinin bulunmamasından dolayı “ev pansiyonculuğu” olarak tabir edilen konaklama olanakları sayesinde yerel halk ve turistler arasında ikili samimiyet ve kültür alışverişi oluşmaktadır.

Kırsal alanlara olan ilginin artırılması, çekicilik unsuru oluşturabilecek değerlerin yansıtılması, gerekli eğlence, festival ve kültür envanterinin yansıtılması gibi kırsal alanlara yönelik önemli gelişmeler kaydedilmektedir. Çalışmada bu bağlamda kırsal alanlara yönelik tutum ve davranışların, yöreleri ziyaret eden turistlerin izlenimlerinin ne olduğu ile ilgili detaylı bilgilendirmeler ve araştırmalar ile misafir öneri ve şikayetleri incelenmiştir. Söz konusu çalışma beş ana başlıktan oluşmaktadır. Çalışmanın giriş bölümünde temel olarak kırsal turizme ve çalışmanın yapılış amacına değinilmiştir. Çalışmanın birinci bölümünde ilgili yazın taramasına değinilmiştir. Çalışmanın ikinci bölümünde TATUTA kavramına yer verilmiştir. Üçüncü bölümde çalışma ilgili yöntem kısmı, araştırmanın amacı ve önemi ve sınırlılıkları incelenmiştir. Çalışmanın dördüncü bölümü bulgular ve yorumları kapsamaktadır. Çalışmanın son bölümü ise sonuç ve öneriler kısmı ile tamamlanmıştır.

1. KIRSAL TURİZM

Dünya genelinde hızla yayılan şehirleşme ve şehirlerin metropol olma yarışı, insanların stres altında yaşamalarına, kültürel ve ekolojik değerlerin unutulmasına, kişilerin benliklerini yavaş yavaş yitirmelerine kadar bir sürü sorunu beraberinde getirmektedir. Kırdan kente göç eden ve hayatlarını şehirlerde yaşamaya adapte eden kişiler sadece yıllık izinlerinde ya da bayramlarda ailelerini ziyaret etmekte veya günübirlik kısa seyahatlerle piknik alanlarına gitmektedirler. Bu yüzden insanları kırsala yönlendiren bir ivme olmalıdır. Bu ivmeyi gerçekleştiren kavram olarak kırsal turizm diğer turizm çeşitlerine nazaran insanların var olan değerlerini korumaya çalışan ya da farkındalık oluşturan alternatif turizm çeşitlerinden birisi olarak bilinmektedir (Soykan, 1999: 68; Karamehmet vd., 2016: 107).

Kırsal turizm yerel halkın desteklenmesi, bayanların da iş gücüne dahil edilmesi ve turistlerle etkileşim içerisinde olmasına katkı sağlamaktadır (Dubois vd, 2017: 299). Kırsal turizm fazla iş gücü gerektirmemesi, maliyetlerin düşük olması, kaynakların etkin kullanılabilirliği, düşük risk faktörünün olması, diğer turizm çeşitlerine nazaran daha küçük planların yapılması gibi durumlar göz önünde bulundurulduğunda kırsal turizm gerek ekonomiye olan katkısı gerekse de kırsal alanları destekleme ve koruma adına önemli bir turizm potansiyelini oluşturmaktadır (Egbalı vd., 2010: 64).

Kırsal turizm kavramının faydalarını bütün olarak ele almak gerekirse (Irshad, 2010: 8-10):

- ✓ Yeni iş olanakları sağlama,
- ✓ İş fırsatlarını artırma ve geliştirme,
- ✓ Gençlere yönelik faaliyetler sunma ve gençleri turizmde uzun süre istihdam edebilme,
- ✓ İkili ilişkileri güçlendirme, yerel halkın yabancılarla kaynaşmasını sağlama,
- ✓ Unutulmaya yüz tutmuş değerlerin gün yüzüne çıkarılmasına yardımcı olma,
- ✓ El sanatları geliştirme ve var olan değerleri hatırlatma,
- ✓ Doğaya ve çevreye yönelik faaliyetlerin düzenli ve planlı yapılmasını sağlama,
- ✓ Çevreyi bilinçli şekilde kullanma,
- ✓ Tarihi değerleri gün yüzüne çıkarma gibi faydaları mevcuttur.

Kırsal turizm, agro turizm, yeşil turizm ve eko-turizm gibi birçok turizm çeşidiyle iç içedir (Gartner, 2005: 40; Dimitrovski vd., 2011: 289). Sosyo-kültürel, ekonomik, beşeri vb. birçok özelliklerinin yanında çevreye ve doğaya duyarlı bir turizm çeşidi olan kırsal turizm İngiliz Konseyinin tanımına göre, kırsal yapıyı ve çevresindeki oluşumları koruyan, sürdürülebilir turizm içerisinde değerlendirilen ve yerel halkın ekonomik açıdan faydalanmasını destekleyen bir kavramdır (Kuşat, 2014: 68). Kırsal turizm kırsal alanlarda faaliyet gösteren, avcılık, olta balıkçılığı, kır turizmi ve ekoturizm gibi çok çeşitli turizm aktivitelerini içermektedir (Arpacı ve Aylan, 2016: 232; Kantar ve Svržnjak, 2017: 26).

Kırsal turizmin uygulama alanı olan bölgeler genellikle büyük şehirlerin gürültüsünden uzakta yer alan, şehirdeki gibi her türlü imkanların bulunmadığı, kentsel bölgelerin dışında kalan yerlerin tarım ve çiftçilik için kullanılmasının amaçlandığı, ziyaretçilerin çoğunluğunu yaşlı turistlerin oluşturduğu yerler olarak bilinmektedir (Deveci vd., 2013: 30). Kırsal turizmin gerçekleştirilebilmesi için yerel dokunun bozulmaması, faaliyetlerin kırsal alana uygun tasarlanması ve yerel halkın da turizm olayının içinde olması gerekmektedir (Özçatalbaş, 2006: 3). Kırsal turizmde amaç, yerelde kültürel ve doğal mirası korumak, sürdürülebilir uzun dönemli turizm pazarı oluşturmaktır (Drăgulănescu ve Druțu, 2012: 197; Garau, 2015: 6419). Kırsal turizmin başlıca özellikleri şu şekilde özetlenebilir (Soykan, 2003: 2; Çetin vd., 2017: 142):

- ✓ Kırsal turizm için mevsimsellik sorunu bulunmamaktadır. Her mevsim farklı destinasyonlarda coğrafya ile uyumlu bir şekilde gerçekleştirilebilir.
- ✓ Turizm sektörünün bölgesel olarak yapılanmasına katkı sağlamaktadır.
- ✓ Diğer alternatif turizm türleri ile bütünleşik bir yapıyı oluşturmaktadır.
- ✓ Birden fazla etkinliği içerisinde barındırabilir.
- ✓ Kırsal turizm faaliyetlerinde aktif rol oynayan kişiler diğer turizm çeşitlerine nazaran farklılıklar göstermektedir.
- ✓ Doğal çevrenin, kırsal alanların korunmasına ve dengeli bir şekilde sürdürülebilirliğine katkı sağlamaktadır.
- ✓ Ülke turizm potansiyelinin açığa çıkarılmasında, ülke turizminin geliştirilmesinde ve tanıtılmasında öncü görev üstlenmektedir.

2. TATUTA ÇİFTLİK İŞLETMELERİ

Doğaya dayalı, yerel halk tarafından yerli ürünlerin ve alternatiflerin yabancılara sunulduğu, boş zaman alternatiflerinin yapılmaya uygun olduğu çoğu unsurla iç içe geçmiş bir alan olan kırsal turizm en fazla çiftlik turizmi ile yakından ilgilidir (Demonja, 2014: 73). Kırsal turizm doğrudan doğa ve çevre ile ilgili alanı oluştururken, kırsal turizmin içerisinde yer alan çiftlik turizmi daha çok yerel halkı ve çiftçilikle uğraşan kesimi içine almaktadır (Nilsson, 2002: 7-24). Çiftlik turizmi, yerel halkın daha fazla gelir sağlaması amacıyla

oluşturulan, kırsal turizmin bir alt dalı olarak kabul gören, yerli ve yabancı ziyaretçilere geniş aktiviteler sunan bir kırsal turizm çeşididir (Tetik ve Girgin, 2010: 258). Diğer bir ifadeyle çiftlik turizmi, kırsal turizm-çiftlik turizmi faaliyetleri çerçevesinde tarımsal çeşitlendirmeyi güçlendiren, yerel üreticilere daha fazla üretim imkanı sağlayan, yerel halkın kendi imkanları ile oluşturmaya çalıştıkları ve kırsal turizmden pay almak isteyen girişimcilere olanaklar sağlayan turizm türüdür (Kılıç ve Kurnaz, 2010: 45).

Tanımlardan da anlaşıldığı üzere TATUTA projelerinde ortak amaç, tarım ile geçinen ailelere gerek ekonomik ve mali işgücü gerekse de gönüllü olarak yardım etmek ve ekolojik tarımı geliştirmek amacıyla farkındalık oluşturmaktır (Selvi ve Demirer, 2012: 190). Çiftlik turizmi için uygun alanların yıl boyu tahsis edilmesi ve turizm sektöründe sürdürülebilirliğin sağlanması adına bazı unsurların sağlanması gerekmektedir (Ahmadova ve Akova, 2016: 17):

- ✓ Tarım sistemleri ile ilgili olarak oluşabilecek olası durumlara karşı tedbir almak ve tarım turizmini geliştirmek adına yerel halka teşvikler sağlamak,
- ✓ Yöreye özgü değerlerin ya da turizm arzını olumlu yönde etkileyebilecek ürünlerin pazarlamasını ve tanıtımını yapmak,
- ✓ Doğa ile bütünleşik, doğa dostu ekolojik ürünler arasında denge oluşturmak,
- ✓ Yöreye gelen misafirler ve yerel halk arasında aracı rol üstlenerek, gerekli materyalleri temin etmek ve güvenilirliği ve sürdürülebilirliği sağlamak.

3. YÖNTEM

Araştırma kapsamında geniş bilgi edinebilmek için nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi kullanılmıştır. Türkiye'deki TATUTA çiftlik evlerini içeren "<http://www.tatuta.org/?lang=tr&>" internet sitesinde mevcut 91 adet TATUTA çiftlik evi detaylı bir şekilde incelenmiştir. Bu doğrultuda öncelikle 91 adet TATUTA çiftlik evinin ve yorumlarının "Tripadvisor" sitesinde olup olmadığını gösteren bir tablo oluşturulmuş ve 30.01.2018-20.02.2018 tarihleri arasında 91 adet TATUTA çiftlik evinin internet sitesi detaylı olarak incelenmiştir. İnceleme sonucunda "Tripadvisor" internet sitesinde var olduğu belirlenen çiftlik evi tabloda (✓) işareti ile var olmayanlar ise (X) işareti ile belirtilmiştir. Daha sonra bu çiftlik işletmelerinin hangi başlık altında değerlendirileceğine ilişkin temalar

kodlanmıştır. TATUTA işletmelerinin yorumlarının internet sitelerinde değerlendirilmesinin ardından, yorumların ve değerlendirme kriterlerinin yer alma sıklıkları ve yüzdeleri Excel çalışma sayfası aracılığıyla hesaplanmıştır.

Araştırmanın evrenini “<http://www.tatuta.org/?lang=tr&>” internet sitesindeki 91 adet çiftlik işletmesi oluşturmaktadır. Araştırmanın incelendiği zaman dilimi içerisinde (30.01.2018-20.02.2018) 91 adet çiftlik işletmesinin 13 tanesinde misafir yorumlarına yer verilmiştir. Fakat 2 adet işletmenin internet sitesinde yorum kısmı boş bırakılmış olduğundan dolayı, 11 adet işletmenin internet siteleri değerlendirmeye alınmıştır. Bu bağlamda araştırmanın örnekleme için 11 adet TATUTA çiftlik işletmesinin internet sitesi belirlenmiştir. Bu amaçla, bu çalışma ulaşılabilen alan yazın ve 30.01.2018-20.02.2018 tarihleri arasında aktif olan 11 adet TATUTA çiftlik işletmesi ile sınırlı tutulmuştur.

3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Alternatif turizm çeşidi olarak değerlendirilen kırsal turizm, turizm faaliyetlerinin 12 aya yayılabilmesi, kırsal alanların kalkınmasını sağlaması ve yerel halkın da turizmden faydalanmasını sağlaması amacıyla geliştirilmekte olan bir turizm türüdür. Çalışmada, kırsal turizme alternatif olarak sunulan ve kısa zamanda geniş kitlelere kadar uzanan TATUTA çiftlik evlerinin olumlu ve olumsuz yönleri çiftlik işletmelerini ziyaret eden yerli ve yabancı turistlerin beklentileri ve memnuniyetleri doğrultusunda belirlenmeye çalışılmıştır. Kırsal turizm kavramı içerisinde alternatif olarak turistlere sunulabilecek, yerel ve doğal kaynakların kullanımı ile kitle turizmine alternatif olan çiftlik evleri oldukça önem taşımaktadır. Ayrıca çalışma, çiftlik evlerinde boş zamanlarını en iyi şekilde değerlendiren, eğlenirken aynı zamanda da öğrenen misafirlerin yorumları aracılığı ile kırsal turizme daha iyi yön verebilmek, var olan eksiklikleri ya da alternatif olarak sunulabilecek olanakları değerlendirmek adına önem arz etmektedir. Çiftlik evlerini ziyaret eden yerli ve yabancı turistlerin yorumlarının incelenmesi sayesinde, mevcut işletmeler için faydalı bilgiler elde edilebileceği, ilerleyen dönemlerde kurulacak işletmelerde de önemli fikirler sunulabileceği öngörülmektedir.

3.2. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın birtakım sınırlılıkları bulunmaktadır. Öncelikle araştırma “<http://www.tatuta.org/?lang=tr&>”, internet sitesinde mevcut olan 91 adet TATUTA çiftlikleri

ile sınırlandırılmıştır. Veriler 20.02.2018 tarihine kadar yapılan yorumlar değerlendirilerek toplanmıştır. Söz konusu veriler sadece “Tripadvisor” sitesinde mevcut olan TATUTA işletmelerinin internet sitelerinde mevcut olan yorumlar ile sınırlandırılmıştır. Bu yüzden çalışmanın diğer bir sınırlılığını TATUTA çiftliklerinin tek bir sitede incelenmesi oluşturmaktadır. Siteler günden güne takipçilerin ya da işletmelere gelen ziyaretçilerin yorumlarına açık olduğundan dolayı yorum sayıları ve kişilerin düşünceleri değişebilmektedir. Çalışmanın diğer bir sınırlılığı ise, 91 adet TATUTA işletmesinin sadece 11 tanesi için yorum bulunmasıdır. Bu kapsamda, sadece 11 işletme üzerinden değerlendirmelerde bulunulmuştur.

4. BULGULAR ve YORUM

Bu araştırmada Türkiye’de kırsal turizmin geliştirilmesinde önemli rol oynayan TATUTA (Ekolojik Çiftliklerde Tarım Turizmi ve Gönüllü Bilgi, Tecrübe Takası) çiftlik işletmelerinin online müşteri yorumları incelenmiştir. Araştırmaya dahil olan çiftlik işletmelerine “<http://www.tatuta.org/?lang=tr&>” internet sitesinden ulaşılmıştır. Sitede mevcut olan 91 adet TATUTA çiftlik işletmesinin yorumları Tripadvisor internet sitesinde geniş kapsamlı araştırılarak, müşterilerin yorumları içerik analizine tabi tutulmuştur. Elde edilen veriler nitel araştırma yöntemlerine uygun olarak, kodlanma, temaların belirlenmesi, temaların düzenlenmesi ve bulguların yorumlanması olmak üzere 4 ana başlık halinde sınıflandırılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

Tablo 1’de Türkiye’de “<http://www.tatuta.org/?lang=tr&>” internet sitesinde mevcut olan TATUTA çiftlikleri yorumlarının Tripadvisor internet sitesinde bulunup bulunmadığı ve çiftlik işletmeleri ile ilgili olarak yorum yapılıp yapılmadığı gösterilmektedir. Tablo 1 sonucuna göre, 91 adet TATUTA çiftlik işletmesinden 13 adet çiftlik işletmesine ziyaretçiler tarafından yorum yapılmıştır. Yapılan çiftlik evi yorumlarından 2 tanesinde Tripadvisor sitesinde çiftlik evi ile ilgili yorum bulunamamıştır ve değerlendirmeye alınan çiftlik evi sayısı 11 olarak belirlenmiştir. En fazla yorum sayısına sahip olan çiftlik evi işletmesi 239 adet yorum ile Zonguldak Hindiba Doğa Evi, en az yorum sayısına sahip olan çiftlik işletmeleri ise 2’şer yorum ile Muğla Sardunya Pansiyon ve Artvin Macahel Pansiyon olarak belirlenmiştir. Diğer çiftlik işletmelerinin yorumlarına bakıldığında; 177 yorum ile Muğla Ayşe-Cengiz Genç, 174 yorum ile Hatay Vakıflı Köyü Tarımsal Kalkınma Kooperatifi, 103 yorum ile Antalya Flora Akdeniz Bahçesi, 25 yorum ile Muğla Pastoral Vadi, 21 yorum ile Rize Ekodanidap, 10 yorum ile Bolu Yarışkaşı Konağı, 6 yorum ile Nevşehir Kapor Çiftliği

ve 3 yorum ile Burdur Lisinia Yaban Hayatı Rehabilitasyon Merkezi olmak üzere 11 adet çiftlik işletmesine toplamda 762 yorum yapılmıştır.

Tablo 1. TATUTA Çiftlikleri ve Yapılan Yorum Sayıları

TATUTA İşletmelerinin Mevcut Olduğu İller ve TATUTA İşletme Sayıları	TATUTA İşletme İsimleri	Tripadvisor'da TATUTA İşletmelerinin Hakkında Yorum Yapılıp Yapılmadığı	İşletmeler Hakkında Yapılan Yorum Sayıları
1. MUĞLA	Cevdet Fatma Türk	X	-----
2. MUĞLA	Herba Farm	X	-----
3. MUĞLA	Knidia Çiftliği	X	-----
4. MUĞLA	İbrahim Ohan Çiftliği	X	-----
5. MUĞLA	Sardunya Pansiyon	√	2
6. MUĞLA	Kargıcak Vadi Organik Tarım Çiftliği	X	-----
7. MUĞLA	Yonca Lodge	√	-----
8. MUĞLA	Pastoral Vadi	√	25
9. MUĞLA	Refikler Çiftliği	X	-----
10. MUĞLA	Ayşe-Cengiz Genç	√	177
11. MUĞLA	Tangala Keçi Çiftliği	X	-----
12. MUĞLA	Ali Kışlak Orman	X	-----
13. AYDIN	Gürsel Tonbul Çiftliği	X	-----
14. AYDIN	Mustafa ve Ayşe Şener Çiftliği	X	-----
15. AYDIN	Gağrı Çiftliği	X	-----
16. AYDIN	Marmariç Çiftliği	X	-----
17. MANİSA	Ali ve Cennet Şener Çiftliği	X	-----
18. İZMİR	Sevgi Ana Çiftliği	X	-----
19. İZMİR	Hasbi Alkan	X	-----
20. İZMİR	Adnan Erdoğan	X	-----
21. İZMİR	Furma Çiftliği	İsim var ama yorum yok	-----
22. İZMİR	Fadime-Kaplan Zülfikargil	X	-----
23. İZMİR	Aralcak	X	-----
24. İZMİR	İmece Evi	X	-----
25. BALIKESİR	Gökada Çiftliği	X	-----
26. BALIKESİR	Ali Taşköylü Çiftliği	X	-----
27. ÇANAKKALE	Ormanya Gıda Ormanı Projesi	X	-----
28. ÇANAKKALE	Sevinç Abla	X	-----
29. ÇANAKKALE	Serim Çiftliği	X	-----
30. ÇANAKKALE	Yeniköy Çiftliği	X	-----
31. ÇANAKKALE	Ormanevi	X	-----
32. ÇANAKKALE	Gürcan-Filiz Durmazbilek	X	-----
33. BURSA	Şaban-Burhan Çiftliği	X	-----
34. BURSA	Belentepe Çiftliği	X	-----
35. YALOVA	Chevrel Traher	X	-----
36. YALOVA	Yoga Evi Çiftliği	X	-----
37. İSTANBUL	İstafil Bio-dinamik Tarım Çiftliği	X	-----
38. SAKARYA	Narköy Çiftliği	X	-----
39. SAKARYA	Jade Çiftliği	X	-----
40. BİLECİK	Bilecik Zeytinliboğaz Permakültür Çiftliği	X	-----
41. BOLU	Yarışkaşı Konağı	√	10
42. ZONGULDAK	Ünsal Yener	X	-----
43. ZONGULDAK	Hindiba Doğa Evi	√	239
44. ANKARA	Necmi Nacak Çiftliği	X	-----
45. ISPARTA	Mehmet Demirtaş Çiftliği	X	-----
46. BURDUR	Lisinia Yaban Hayatı Rehabilitasyon Merkezi	√	3
47. ANTALYA	Elbademi Çiftliği	X	-----
48. ANTALYA	Tanal Ailesi Çiftliği	X	-----
49. ANTALYA	Hidayet İtaatlı Çiftliği	X	-----
50. ANTALYA	Flora Akdeniz Bahçesi	√	103

51. ANTALYA	Rasayana Çiftliği	X	-----
52. ANTALYA	Codron Ailesi Çiftliği	X	-----
53. KASTAMONU	Yüksel Erdoğan	X	-----
54. KASTAMONU	Yavuz Özden	X	-----
55. KASTAMONU	Balabanağa Çiftliği	X	-----
56. ÇANKIRI	Hüseyin Genç Çiftliği	X	-----
57. KARAMAN	Cevizbağı Çiftliği	X	-----
58. NEVŞEHİR	Kapor Çiftliği	√	6
59. SİNOP	Yüksel Baba Çiftliği	X	-----
60. AMASYA	Bayrak Ailesi Çiftliği	X	-----
61. KAYSERİ	Süleyman Orhan Çiftliği	X	-----
62. ADANA	Çalatlı Çiftliği	X	-----
63. OSMANİYE	Ormancı Ali Çiftliği	X	-----
64. HATAY	Vakıflı Köyü Tarımsal Kalkınma Kooperatifi	√	174
65. GAZİANTEP	Birecik Doğa Evi	X	-----
66. BATMAN	Ata'dan Çiftliği	X	-----
67. SİVAS	Latif Yalçınar Çiftliği	X	-----
68. SAMSUN	Köyüm Sürmeli-Kazım Tuncay	X	-----
69. SAMSUN	Hıdır Murat Bağ Çiftliği	X	-----
70. SAMSUN	Ahmet Bağ Çiftliği	X	-----
71. SAMSUN	Beşikçi Ailesi Çiftliği	X	-----
72. SAMSUN	Muhtarın Çiftliği	X	-----
73. SAMSUN	Murat Kahveci Çiftliği	X	-----
74. SAMSUN	İsmail Taş Çiftliği	X	-----
75. SAMSUN	Ali Yazıcı Çiftliği	X	-----
76. SAMSUN	Mustafa Akbulut Çiftliği	X	-----
77. GİRESUN	Bahri Kayıkçı Çiftliği	X	-----
78. GİRESUN	Demirer Ailesi Çiftliği	X	-----
79. GÜMÜŞHANE	Selman Aksu	X	-----
80. RİZE	Ekodanıtap	√	21
81. RİZE	Yusuf Coşkun Çiftliği	X	-----
82. RİZE	Ayhan Kaleli	X	-----
83. RİZE	Yeşilbağ Kamping	X	-----
84. RİZE	Lütfü Keçeci	X	-----
85. ARTVİN	Macahel Pansiyon	√	2
86. ARTVİN	Fatma Gülbin	X	-----
87. KARS	Hakan Yazıcılar	X	-----
88. ERZURUM	Recep Kantar Çiftliği	X	-----
89. ERZURUM	Turan Pansiyon	X	-----
90. ERZURUM	Ali Koçak Çiftliği	X	-----
91. ERZURUM	Hüseyin Saydam Çiftliği	X	-----
			Toplam 762

Tablo 2’de Tripadvisor internet sitesindeki çiftlik evleri hakkında olumlu ve olumsuz yorumların kodlanmış tema sayıları verilmektedir. İncelenen yorum sayılarına göre; Muğla Sardunya Pansiyon için %50 olumlu, %50 olumsuz, Muğla Pastoral Vadi için %80 olumlu, %20 olumsuz, Muğla Ayşe-Cengiz Genç (Dikencik Evleri) için %100 olumlu, Bolu Yarışkaşı Konağı için %90 olumlu, %10 olumsuz, Zonguldak Hindiba Doğa Evi için %80,8 olumlu, %19,2 olumsuz, Burdur Lisinia Yaban Hayatı Rehabilitasyon Merkezi için %100 olumlu, Antalya Flora Akdeniz Bahçesi için %100 olumlu, Nevşehir Kapor Çiftliği için %100 olumlu, Hatay Vakıflı Köyü Tarımsal Kalkınma Kooperatifi için %81 olumlu, %19 olumsuz, Rize Ekodanıtap için %61,9 olumlu, %38,1 olumsuz ve Artvin Macahel Pansiyon için %100 olumlu yorum yapılmıştır. Tablo geneli değerlendirildiğinde ise, incelenen TATUTA çiftlik

işletmelerinin 5 tanesinin (Ayşe-Cengiz Genç, Lisinia Yaban Hayatı Rehabilitasyon Merkezi, Antalya Flora Akdeniz Bahçesi, Nevşehir Kapor Çiftliği ve Artvin Macahel Pansiyon) ziyaretçilerden tam not aldığı anlaşılmaktadır. Diğer işletmelerin ise yüzdelik dilimlerinin %50 ve üzeri olduğu ve ziyaretçilerin genelinin memnun kaldıkları sonucuna varıldığı tespit edilmiştir.

Tablo 2. Çiftlik İşletmelerine Yönelik Yapılan Olumlu ve Olumsuz Yorumlar

TATUTA Çiftlik İşletmeleri	İncelenen Yorum Sayısı	Olumlu Tema Sayısı		Olumsuz Tema Sayısı		Toplam
		n	%	n	%	
Muğla-Sardunya Pansiyon	2	1	%50	1	%50	2
Muğla-Pastoral Vadi	25	20	%80	5	%20	25
Muğla-Ayşe Cengiz Genç	177	177	%100	-----		177
Bolu-Yarışkaşı Konağı	10	9	%90	1	%10	10
Zonguldak-Hindiba Doğa Evi	239	193	%80,8	46	%19,2	239
Burdur-Lisinia Yaban Hayatı Rehabilitasyon Merkezi	3	3	%100	-----		3
Antalya-Flora Akdeniz Bahçesi	103	103	%100	-----		103
Nevşehir-Kapor Çiftliği	6	6	%100	-----		6
Hatay-Vakıflı Köyü Tarımsal Kalkınma Kooperatifi	174	141	%81	33	%19	174
Rize-Ekodanıtıp	21	13	%61,9	8	%38,1	21
Artvin-Macahel Pansiyon	2	2	%100	-----		2
Toplam	762	668		94		762

Tablo 3’te TATUTA işletmelerini ziyaret eden turistlerin memnuniyet düzeyleri verilmektedir. Sardunya Pansiyon işletmesi için %50 “mükemmel”, %41,7 “çok iyi” ve %8,3 “ortalama”, Pastoral Vadi işletmesi için %41,7 “mükemmel”, %25 “çok iyi”, %25 “ortalama” ve %1 “berbat”, Ayşe-Cengiz Genç işletmesi için %98,8 “mükemmel” ve %1,2 “çok iyi”, Yarışkaşı Konağı işletmesi için %40 “mükemmel”, %30 “çok iyi”, %10 “ortalama” ve %20 “berbat” yorumları yapılmıştır. Hindiba Doğa Evi işletmesi için %50,7 “mükemmel”, %24,1 “çok iyi”, %12 “ortalama”, %4,9 “kötü” ve %5,3 “berbat”, Lisinia Yaban Hayatı Rehabilitasyon Merkezi için %100 “mükemmel”, Flora Akdeniz Bahçesi için %92,9 “mükemmel”, %3,6 “çok iyi” ve %3,6 “ortalama” yorumları yapılmıştır. Kapor Çiftliği için %100 “mükemmel”, Vakıflı Köyü Tarımsal Kalkınma Kooperatifi için %54,9 “mükemmel”, %22,8 “çok iyi”, %16 “ortalama”, %1,9 “kötü” ve %4,3 “berbat” yorumları yapılmıştır. Ekodanıtıp işletmesi için %50 “mükemmel”, %16,7 “çok iyi” ve %33,3 “ortalama”, Artvin Macahel Pansiyon için %50 “mükemmel” ve %50 “çok iyi” yorumları yapılmıştır.

Tablonun geneli değerlendirildiğinde ise, işletmelerin tamamı %50 ve üzeri olumlu yorumlar almıştır ki bu da işletmelerden ziyaretçilerin olumlu izlenimler olarak ayrıldıklarını göstermektedir.

Tablo 3. TATUTA İşletmelerini Ziyaret Eden Turistlerin Memnuniyet Düzeyleri

TATUTA İŞLETME İSİMLERİ	Mükemmel		Çok İyi		Ortalama		Kötü		Berbat	
	n	%	n	%	n	%	N	%	n	%
Sardunya Pansiyon	18	%50	15	%41,7	3	%8,3	----		----	
Pastoral Vadi	5	%41,7	3	%25,	3	%25	----	%	1	%8,3
Ayşe-Cengiz Genç	81	%98,8	%1,2		----		----		----	
Yarışkaşı Konağı	4	%40	3	%30	1	%10	----		2	%20
Hindiba Doğa Evi	114	%50,7	61	%24,1	27	%12	11	%4,9	12	%5,3
Lisinia Yaban Hayatı Rehabilitasyon Merkezi	3	%100	----		----		----		----	
Flora Akdeniz Bahçesi	26	%92,9	1	%3,6	1	%3,6	----		----	
Kapor Çiftliği	5	%100	----		----		----		----	
Vakıflı Köyü Tarımsal Kalkınma Kooperatifi	89	%54,9	37	%22,8	26	%16	3	%1,9	7	%4,3
Ekodanıtap	5	%50	2	%16,7	1	%33,3	----		----	
Macahel Pansiyon	1	%50	1	%50	----		----		----	

Tablo 4 'te TATUTA çiftlik işletmeleri için yapılan farklı dillerdeki yorumların dağılımları verilmektedir. Bu tabloya göre “Sardunya Pansiyon” için %100 Türkçe, “Pastoral Vadi” için %50 Türkçe, % 46,2 İngilizce ve %3,8 Rusça, “Ayşe-Cengiz Genç” için %45,2 Türkçe, % 45,2 İngilizce, %1,1 Almanca, %6,2 Fransızca, %1,7 İtalyanca ve %0,6 Hollandaca dillerinde yorum yapılmıştır. “Yarışkaşı Konağı” için %100 Türkçe, “Hindiba Doğa Evi” için %91,2 Türkçe, %8,4 İngilizce ve % 0,4 Almanca, “Lisinia Yaban Hayatı Rehabilitasyon Merkezi” için %100 Türkçe, “Flora Akdeniz Bahçesi” için %39,2 Türkçe, %48 İngilizce, %9,8 Almanca, %1 Fransızca, %1 İtalyanca ve %1 Danca dillerinde yorum yapılmıştır. “Kapor Çiftliği” için %100 Türkçe, “Vakıflı Köyü Tarımsal Kalkınma Kooperatifi” için %87 Türkçe, %10,7 İngilizce, %1,1 Almanca, %0,6 Portekizce ve %0,6 Yunanca, “Ekodanıtap” için %61,9 Türkçe, %33,3 İngilizce ve %4,8 Korece, “Macahel

Pansiyon” için ise %100 Türkçe dillerinde yorum yapılmıştır. Sonuç olarak, TATUTA çiftlik evlerini farklı milletlerden turistlerin ziyaret ettiği anlaşılmaktadır. Bu bağlamda gerek yerli gerekse yabancı turistler açısından çiftlik evleri önemli tatil alanlarını oluşturmaktadır.

Tablo 4. TATUTA İşletmeleri İle İlgili Yorum Yapılan Diller

TATUTA İŞLETME İSİMLERİ	Türkçe	İngilizce	Almanca	Rusça	Fransızca	Korece	İtalyanca	Danca	Hollandaca	Portekizce	Yunanca
Sardunya Pansiyon	2	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----
Pastoral Vadi	13	12	----	1	----	----	----	----	----	----	----
Ayşe-Cengiz Genç	80	80	2	----	11	----	3	----	1	----	----
Yarışkaşı Konağı	10	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----
Hindiba Doğa Evi	217	21	1	----	----	----	----	----	----	----	----
Lisinia Yaban Hayatı Rehabilitasyon Merkezi	3	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----
Flora Akdeniz Bahçesi	40	49	11	----	1	----	1	1	----	----	----
Kapor Çiftliği	6	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----
Vakıflı Köyü Tarımsal Kalkınma Kooperatifi	154	19	2	----	----	----	----	----	----	1	1
Ekodanıtap	13	7	----	----	----	1	----	----	----	----	----
Macahel Pansiyon	2	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----

Ziyaretçilerin yaptıkları yorumlar detaylı bir şekilde incelendikten sonra temalar halinde kodlanmıştır. Olumlu ve olumsuz olarak iki kısımda kodlanan temalarda, “Huzur, Doğa ile iç içe, Köy hayatına farklı bir bakış, Cennetten bir köşe, Gizli mücevher, Mükemmel, Doğallık, Mutlaka gidilmeli, Harika ve dinlendirici” olmak üzere 10 adet olumlu tema konusu, “Çok özensiz bir işletme, Fazla beklentiyle gitmeyin, Rezillik-berbat, Hayal kırıklığı, Geliştirilmeli, Beklentilerin altında” olmak üzere 5 adet de olumsuz tema konusu bulunmaktadır.

Tablo 5’te TATUTA çiftlik evlerini ziyaret eden kişilerin işletmeler ile ilgili yorumları verilmektedir. Tabloda yer alan olumlu temalardan “huzur” için %14,4, “doğa ile iç içe” %11,4, “köy hayatına farklı bir bakış” %4,5, “Cennetten bir köşe” %8,8, “Gizli mücevher” %0,4, “Mükemmel” %21,5, “Doğallık” %7,3 ve “Mutlaka gidilmeli” %6,2 şeklinde ifade edilmektedir. “Harika ve dinlendirici” %11,4, “Çok özensiz bir işletme” %4, “Fazla beklentiyle gitmeyin” %1,4, “Rezillik, berbat” %2,4, “Hayal kırıklığı” %1,9, “Geliştirilmeli” %1,2 ve “Beklentilerin altında” %3,2 şeklindedir. Tabloda genel itibariyle olumlu yorumların olumsuz yorumlara oranla daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 5. İşletmeler İçin Yapılan Olumlu ve Olumsuz Yorumların İçerik Analizi

Olumlu Temalar	n	%	Olumsuz Temalar	N	%
Huzur	116	14,4	Çok özensiz bir işletme	32	4,0
Doğa ile iç içe	92	11,4	Fazla beklentiyle gitmeyin	11	1,4
Köy hayatına farklı bir bakış	36	4,5	Rezillik, berbat	19	2,4
Cennetten bir köşe	65	8,8	Hayal kırıklığı	15	1,9
Gizli mücevher	3	0,4	Geliştirilmeli	10	1,2
Mükemmel	173	21,5	Beklentilerin altında	26	3,2
Doğallık	54	7,3			
Mutlaka gidilmeli	37	6,2			
Harika ve dinlendirici	92	11,4			
Toplam	668	85,9		94	14,1

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

Kırsal turizm yerel ekonomilere destek sağlamanın yanı sıra, alternatif turizm olanakları da oluşturarak turizmin mevsimsellikten çıkmasını ve uzun vadede yatırımların yapılmasını sağlarken, farklı dönemlere yerli ve yabancı turist potansiyeli oluşturması sebebiyle de bir hayli önem arz etmektedir. Kırsal turizmde turistlere yönelik yerel kaynakların kullanılarak turizm potansiyelini farklılaştırmada önemli bir alan da TATUTA çiftlik işletmeleridir. TATUTA çiftlik işletmelerinin ziyaretçi yorumlarını değerlendirerek, çiftlik işletmelerine ya da girişimcilere öneriler sunmayı amaçlayan bu araştırma dahilinde ziyaretçi yorumları incelenmiş, sonuç ve öneriler aşağıda belirtilmiştir.

Araştırma kapsamında 91 TATUTA çiftlik işletmesinden 11 tanesinin ziyaretçi yorumlarına ulaşılabilmektedir. Ulaşılabilen çiftlik işletmeleri “Sardunya Pansiyon, Pastoral Vadi, Ayşe-Cengiz Genç, Yarışkaşı Konağı, Hindiba Doğa Evi, Lisinia Yaban Hayatı Rehabilitasyon Merkezi, Flora Akdeniz Bahçesi, Kapor Çiftliği, Vakıflı Köyü Tarımsal Kalkınma Kooperatifi ve Ekodanıtap” çiftlik işletmesi şeklindedir. İncelenen ziyaretçi yorumları 10 farklı olumlu, 5 farklı da olumsuz tema ile toplamda 15 farklı kategoriden oluşmaktadır.

Araştırma kapsamında değerlendirilen işletmeler gerek doğası, gerekse de sit alanları ve kültürel zenginlikleri ile TATUTA çiftlik işletmelerinin kolaylıkla değerlendirilebileceği ve sürdürülebilirliğinin sağlanabileceği doğa ile bütünleşik, kalabalık alanlardan uzakta ideal bir kırsal turizm potansiyeli sunmaktadır. Genel olarak değerlendirildiğinde, TATUTA işletmeleri için ağırlıklı olarak “mükemmel, doğa ile iç içe, harika ve dinlendirici, köy hayatına farklı bir bakış, cennetten bir köşe, huzur” vb. gibi olumlu yorumlarda bulunulmuştur. Çiftlik evi ziyaretçilerinin olumsuz olarak gördükleri bazı durumlar ise; “çok özensiz bir işletme, kesinlikle gitmeyin, beklentilerin altında, rezillik-berbat” vb. konuları kapsamaktadır. Ziyaretçilerin deneyimlerine nazaran buldukları olumsuz yorumlara yönelik

bazı öneriler sunulmaktadır. Ziyaretçilerin TATUTA çiftlik işletmelerinden beklentileri beş yıldızlı otel konforunda olmasa da bazı olanakların çiftlik evlerinde bulunması yönündedir. Çiftlik evlerinde gerekli temizlik faaliyetlerinin sağlanması ve çalışanların daha nazik ve güler yüzlü olmaları da ziyaretçilerin diğer talepleri içinde yer almaktadır. Çiftlik işletme sahiplerinin misafirlere biraz daha güler yüzlü ve içten davranmaları ve ziyaretçilerin aslen misafir olduklarını unutmamaları gerekmektedir. Tam tersi bir durum göz önünde bulundurulduğunda ise, ziyaretçilerin beklentilerinin üst düzey olmaması, TATUTA çiftlik işletmelerinin tatil kötü ve resort hotellerle kıyaslanmaması gerekmektedir. TATUTA işletme sahiplerinin hepsinin turizm eğitimi almadığı ya da hizmet sektörüne dayalı girişimci olmadıkları veya olamayacakları bilinmelidir. Bu sebeple işletme sahiplerinin, özellikle kendi imkanlarıyla oluşturdukları çiftlik işletmelerinde ziyaretçilerin fazla konfor beklememelerine rağmen işletme sahiplerinin de azami düzeyde (odaların temizliği, güler yüz, samimiyet vb.) gerekli imkanları sağlamaları gerekmektedir.

Ziyaretçilerin yorumları incelendiğinde en fazla dikkat çeken temalar; “mükemmel”, “huzur” ve “doğa ile iç içe” ifadeleridir. Misafirler genelde şehir hayatından kaçmak için kırsal bölgeleri tercih etmektedirler. Bu temalardan da anlaşılacağı üzere kişilerin tatil tercihlerinde genellikle kırsal alanlarda doğa ile bütünleşik, kalabalık ortamlardan uzak huzur ve sakinlik tercih edilmektedir. Bu yönüyle kırsal turizm ve TATUTA işletmeleri bireylerin tercihleri doğrultusunda yenilik ve farkındalık oluşturmaktadır. Ziyaretçi yorumlarından dikkat çeken diğer bir ifade ise “köy hayatına farklı bir bakış” konulu temadır. Ziyaretçilerin kırsal alanlarda farklı hissedebilecekleri yönlerden birisi kırsalda yaşayan yerel halkın misafirlere gösterdikleri doğal, samimi, içten ve sıcak ortamların varlığıdır. Tatil tercihlerinde kırsal kesimlerin seçilme nedenlerinden birisinin doğaya yeniden geriye dönüş, köy hayatının doğallığı ve güzelliğinin tekrardan hissedilmesi olduğundan dolayı lüks tatil beldelerindeki gayri resmi ortam bireylerin istedikleri ikili sohbetlerden uzak kalmasına neden olmaktadır. Bu gibi durumların varlığı düşünüldüğünde kırsal turizmde aktif rol alan TATUTA çiftlik işletmelerinin varlığının kırsal alanlarda yeniden doğa-insan buluşmasını etkileyen önemli bir potansiyel konumda olduğu aşıkardır.

Ziyaretçilerin farklı dillerde yaptıkları yorumlar değerlendirildiğinde; İngilizce, Almanca, Fransızca, İtalyanca, Rusça, Hollandaca, Portekizce, Yunanca, Korece ve Danca dillerinde işletmeler ile ilgili misafir yorumlarına yer verilmiştir. Bu dillerin ziyaretçi yorumlarında yer alması, TATUTA çiftlik evlerini farklı milletlerden turistlerin ziyaret ettiğini ortaya koymaktadır. Yapılan yabancı dillerdeki yorumlardan yola çıkarak gerek yerli gerekse de yabancı turistler açısından TATUTA çiftlik evlerinin önemli konaklama tesislerini

oluşturduğu görülmektedir. Bu bakımdan uluslararası alanda, özellikle turizmin farklı alanlarda temsil edilmesini ve geliştirilmesini sağlayacak alanlarda kırsal turizmin varlığı bir hayli önem taşımaktadır.

Ziyaretçilerin gerek Türkçe olarak, gerekse de farklı dillerde yorum yapmaları, gidilen konaklama tesisinin veya ziyaret edilen bölgenin özelliklerini ön plana çıkarmakla kalmamakta aynı zamanda ileriki dönemlerde yöreyi ziyaret edecek kişilere de önemli bilgiler sunmaktadır. Ağızdan ağıza pazarlama yöntemi dikkate alınarak turistlerin birbirleriyle olan iletişimlerini de değerlendirilerek yorumların kişilerin tatil tercihlerinde ne denli önemli olduğu unutulmamalıdır. Bu yüzden bir işletme için belki de en önemli durumlardan birisi de misafirlerin konaklama tesisi hakkında yaptıkları olumlu ve olumsuz yorumlardır. İşletme sahibi daha iyi hizmet sunabilmek adına misafirlerin yorumlarına, görüş ve önerilerine saygı duymak durumundadır. Bu yüzden çevrimiçi yapılan tüketici yorumları başka kişiler tarafından da internet ortamında kolaylıkla görülebileceğinden dolayı, işletmelerin mevcut potansiyellerini güçlendirmek adına tüketicilerin şikayetlerini ve önerilerini ciddi derecede dikkate almaları gerekmektedir.

Konu ile ilgili olarak genel ifadelerden ve sonuçlardan yola çıkarak; TATUTA çiftlik işletmelerine gerekli maddi ve manevi desteklerin STK'lar, Kamu Kurum ve Kuruluşları, İl Kültür ve Turizm Müdürlükleri, özellikle Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından sağlanması şarttır. İlgili denetimlerin de yine İl Kültür ve Turizm Müdürlükleri temsilcileri tarafından yürütülmesi, eksikliklerin giderilmesi, gerekli teşviklerin sağlanması ve kontrollü şekilde sürdürülebilmesi adına takibi yapılmalıdır. Turizm sektörünü uzun vadede geliştirebilmek ve devamlılığını sağlamak adına kırsal turizm işletmelerine yatırımların artması sağlanmalıdır. TATUTA çiftlik işletmelerini geniş kitlelere ulaştırabilmek adına etkili tanıtımların yapılması, olası reklam faaliyetlerinin geliştirilmesi, çiftlik işletmelerinin sahiplerinin eğitimlere ve seminerlere alınması, işletmelerin satış-pazarlanmasının seyahat acentaları tarafından etkili bir şekilde sürdürülmesinin sağlanması gerekmektedir.

TATUTA çiftlik işletmeleri yörede yaşayan, kırsal kesimde aktif rol oynayan kişilerin ek kazanç sağlaması amacıyla yöre insanına ekonomik açıdan fayda sağlamakla birlikte aynı zamanda kırsal turizmin yaygınlaştırılmasına ve dolaylı olarak yerel ekonominin güçlenmesine olanak sağlamaktadır. Bu nedenle, yörede yaşayan kişilerin kırsal turizmde aktif rol almalarına yönelik kırsal yaşam alanları oluşturulmalı, yerel halk turizm hakkında bilinçlendirilmeli ve imkanları doğrultusunda yeni turizm yatırım tesisleri kurulmalıdır.

Turizm sektörünün gelişmesiyle hızla artan rekabet ortamlarına yönelik olarak ekili tarım alanları da kırsal turizm çerçevesinde turizm tesislerine açılmaktadır. Turizm sektörü geliştirilirken, tarım sektörü bir yerde yok olmaktadır. Kırsal turizmdeki temel esaslardan birisi ekili tarım alanlarını muhafaza ederek, kırsal turizme yönelik inşaat malzemesi kullanmak, doğayı korumak, şehirleşmeden uzak durmak, insanla doğayı buluşturmak olmalıdır. Bu bakımdan kırsal turizmde potansiyel hizmet sunacak işletmelerin doğaya dayalı, doğal yapıya zarar vermeden geleceğe yönelik faaliyetlerin ve sürdürülebilirliğin sağlanması yönünde gerçekleşmelidir.

Bu çalışmanın en önemli kısıtı, çalışmanın sadece belirli tarih aralıklarında, Tripadvisor sitesinde mevcut olan ziyaretçi yorumlarıyla sınırlandırılmış olmasıdır. Diğer bir kısıtı ise çalışmaya dahil edilen evrenin sadece belirli bir sitede mevcut olan işletmelerin değerlendirilmesi yönünde olmuştur. İleriki yıllarda araştırmacılara konunun farklı araştırma yöntemleriyle, araştırma tarih aralıkları da genişletilerek ve farklı sitelerden de yorum analizlerini değerlendirilerek incelemesi önerilebilir.

KAYNAKÇA

Ahmadova, Saida ve Akova, Orhan. (2016). Türkiye’de Organik Ekoturizm Çiftlikleri Üzerine Bir Araştırma, Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 6(1), 14-29.

Arpacı, Özgür ve Aylan, Serkan. (2016). Ön Lisans Öğrencilerinin Kırsal Turizm Algıları Üzerine Bir Araştırma: Karaman İli Örneği, Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 7(13), 229-252.

Aydın, Oğuz. (2012). AB’de Kırsal Turizmde İlk 5 Ülke ve Türkiye’de Kırsal Turizm. KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 14(23), 39-46.

Aytüre, Selma. (2013). Avrupa Birliği’nde Kırsal Turizm Politikası ve Aksaray’da Uygulanabilirliği, Aksaray Üniversitesi İİBF Dergisi, 5(1), 7-23.

Civelek, M., Dalgın, T. ve Çeken, H. (2014). Agro-Turizm ve Kırsal Kalkınma İlişkisi: Muğla Yöresindeki Agro-Turizm Alanlarında Bir Araştırma, Turizm Akademik Dergisi, 1 (1), 15-28.

Çeken, Hüseyin, Karadağ, Levent ve Dalgın, Taner. (2007b). Kırsal Kalkınmada Yeni Bir Yaklaşım Kırsal Turizm ve Türkiye’ye Yönelik Teorik Bir Çalışma, Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 8(1), 1-14.

Çeken, Hüseyin, Uçar, Metin ve Dalgın, Taner. (2007a). Kırsal Turizmin Gelişimi Konusunda Yerel Halkın Algıları: Fethiye Yöresi Örneği, *Turizm Araştırma Dergisi*, 1(1), 1-31.

Çetin, İbrahim, Polat Üzümcü, Tülay ve İçöz, Orhan. (2017). Kırsal Alanlarda Sürdürülebilir Kırsal Turizm ve Kocaeli-Kandıra Kırsal Turizm Gelişimi Modeli, 137-156.

Demonja, Damir. (2014). The Overview and Analysis Of The State Of Rural Tourism In Croatia, *Sociologija i Prostor*, 198(1), 69-90.

Deveci, Bilal, Türkmen, Serkan ve Avcıkurt, Cevdet. (2013). “Kırsal Turizm İle Gastronomi Turizmi İlişkisi-Bigadiç Örneği”, *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi - IJSES*”, 3(2), 29-34.

Dimitrovski, Darko Dragi, Todorovic, Aleksandar Tomislav ve Valjarevic, Aleksandar Djordje. (2011). Rural Tourism and Regional Development: Case Study Of Development Of Rural Tourism In The Region Of Gruza, Serbia.

Drăgulănescu, Irina-Virginia ve Druțu, Maricica. (2012). Rural Tourism For Local Economic Development, *International Journal of Academic Research in Accounting*, 2(1), 196-203.

Dubois, Charline, Cawley, Mary ve Schmitz, Serge. (2017). The Tourist On The Farm: A ‘Muddled’ Image, *Tourism Management*, 59, 298-311.

Egballi, Naser, Nosrat, Abbas Bakhshandea ve Pour, Sayyed Khalil Sayyed Ali. (2010). Effects Of Positive and Negative Rural Tourism (Case Study: Rural Semnan Province), *Journal Of Geography and Regional Planning*, 4(2), 63-76.

Garau, Chiara. (2015). Perspectives on Cultural and Sustainable Rural Tourism In A Smart Region: The Case Study Of Marmilla In Sardinia (Italy), *Journal Of Sustainability*, 7, 6412-6434.

Gartner, William C. (2005). A Perspective on Rural Tourism Development, *The Journal Of Regional Analysis and Policy*, 35(1), 33-42.

Gülçubuk, Bülent ve Karabıyık, Ertan. (2002). Avrupa Birliğine Uyum Sürecinde Türkiye'nin Kırsal Kalkınma Politikası ve Yükümlülükleri, *Türkiye V. Tarım Ekonomisi Kongresi*, 18-20 Eylül, Erzurum, 471-476.

Irshad, Humaira. (2010). Rural Tourism – An Overview, *Agriculture and Rural Development*, Rural Development Division.

Kantar, Sandra ve Svržnjak, Kristina. (2017). Development Of Sustainable Rural Tourism, The Central European Journal Of Regional Development and Tourism, 9(1), 26-34.

Karamehmet, Bilge, Aydın, Gökhan ve Özgöker, C. Uğur, Türkiye’de Kırsal Turizm Destinasyonlarının Rekabetçi Gücünün Geliştirilmesi İçin Stratejik Öneriler, 5(10), 106-116.

Kılıç, Burhan ve Kurnaz, Alper. (2010). Alternatif Turizm ve Ürün Çeşitliliği Oluşturmada Ekolojik Çiftlikler: Pastoral Vadi Örneği. İşletme Araştırmaları Dergisi, 2(4), 39-56.

Kuşat, Nurdan. (2014). Sürdürülebilir Kırsal Kalkınma İçin Bir Alternatif Olarak Kırsal Turizm ve Türkiye’de Uygulanabilirliği, Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 10(2), 65-87.

Nilsson, Per Ake. (2002). Staying On Farms, An Ideological Background, Annals Of Tourism Research, 29(1): 7–24.

Özçatalbaş, Orhan. (2006). Türkiye’de Kırsal Turizm Potansiyeli ve Geliştirme Olanakları, TMMOB, Turizm ve Mimarlık Sempozyumu Bildiri Kitabı 28-29 Nisan 2006, Antalya.

Selvi, Murat Selim ve Demirer, Dilek. (2012). Ekolojik Tatil Çiftliklerinin TATUTA Projesi Deneyimine İlişkin Örnek Olay İncelemesi, Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi, 23(2), 187-202.

Soykan, F. (1999). Doğal Çevre ve Kırsal Kültürle Bütünleşen Bir Turizm Türü: Kırsal Turizm. Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, 10, 67-75.

Soykan, F. (2003). Kırsal Turizm ve Türkiye Turizmi İçin Önemi, Ege Coğrafya Dergisi, 12, 1-11.

Suni, Jarno ve Kompula, Raija. (2014). Rural Tourism As A Facilitator Of Regional Development, International Conference on Rural Tourism and Regional Development, 2014.

Tetik, Nuray ve Girgin, Göksel Kemal. (2010). Farm Tourism In The Context Of Tourism Product Diversification, An Example Application From Turkey and Recommendations For Bulgaria. Management and Education, 6(1), 257-263.

Yıldırım, Ali ve Şimşek, Hasan. (2006). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri, 5. Baskı, Ankara: SeçkinYayıncılık.